

ترنم خیال

نوشته:

دکتر احمد رضا یلمه‌ها

سرشناسه	: یلمه‌ها، احمد رضا، ۱۳۵۲-
عنوان و نام پدیدآور	: ترنم خیال/ احمد رضا یلمه‌ها.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه آزاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات: دهقان: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد دهقان، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	: ۳۹۹ ص.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۱۰۰-۱۵۰۴-۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
موضوع	: شعر فارسی -- تاریخ و نقد
موضوع	: شاعران ایرانی
موضوع	: تصحیح انتقادی
شناسه افزوده	: دانشگاه آزاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات
شناسه افزوده	: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد دهقان
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۱ ۳۷۳/۵۸۲/۵۸۲ PIR۲۵۲۸
رده بندی دیویی	: ۸۹۱/۰۰۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۷۲۷۹۳

www.ketab.ir

- ☐ نام کتاب: ترنم خیال
- ☐ تألیف: دکتر احمد رضا یلمه‌ها
- ☐ ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد دهقان
- ☐ صفحه آرای: فاطمه السادات میرباقری
- ☐ طراحی جلد: سید رضا موسوی
- ☐ چاپ و صحافی: نگار اصفهان ۰۹۱۳۱۷۰۳۵۹۷
- ☐ نوبت چاپ: چاپ اول - بهار ۱۳۹۱
- ☐ شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه
- ☐ قیمت: ۶۰۰۰۰ ریال

فهرست

۱.....	پیشگفتار
۷.....	بررسی تطبیقی اشعار تعلیمی در دوسوی حافظ
۳۵.....	آموزه‌های تعلیمی در منظومه غنایی محب و محبوب
۵۷.....	حافظ در دیار شیخ آذری
۸۹.....	نقد دیوان امیر معزی، چاپ و تصحیح محمدرضا قزیری
۱۰۷.....	نقد دیوان ادیب صابر ترمذی، تصحیح احمد عبدالله
۱۲۳.....	بررسی تطبیقی مضامین اشعار امیر معزی و ابن معتز عباسی
۱۴۹.....	معرفی چند اثر تازه یافته از شیخ آذری اسفراینی
۱۶۹.....	ابوالفرج رونی و ادبیات عرب
۱۸۳.....	ببندی یا نبندی، تأملی بر بیتی بحث انگیز از حافظ
۱۹۱.....	بررسی تطبیقی توصیف ممدوح و معشوق در دیوان امیر معزی و
۲۱۷.....	تأثیر سروده‌های عربی بر اشعار فرخی سیستانی
۲۳۹.....	نصیرای همدانی، شاعری در آرزوی هند
۲۵۹.....	آموزه‌های تعلیمی در تاریخ بیهقی
۲۷۹.....	بررسی تطبیقی اشعار مدحی عنصری و متنبی

ایرانی در فرهنگ و ادبیات هند، تأثیر سروده‌های عربی بر اشعار لامعی گرگانی، جایگاه رودکی در شعر امیر معزی و دیگر شاعران، و از خود دزدی (self plagiarism) در شعر فرخی سیستانی؛ این اثر نیز از طرف انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد دهقان در پاییز ۱۳۹۰ به چاپ رسید.

سومین مجموعه با نام زلال اندیشه، به مقالات فرهنگی نگارنده در حوزه معارف دینی و اسلامی اختصاص دارد. مقالاتی که درباره قرآن، نماز، روزه، مهدویت و دیگر معارف قرآنی و اسلامی است. این اثر نیز از طرف شورای انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد دهقان به چاپ رسیده است.

دفتر حاضر نیز مجموعه چهارده مقاله است. مقاله نخست با عنوان بررسی تطبیقی اشعار تعلیمی فردوسی و حافظ، به مقایسه آموزه‌ها و مضامین تعلیمی و اخلاقی در اشعار فردوسی و حافظ می‌پردازد. در این پژوهش به نوع بیان مضامین و اندیشه‌های حکمی این دو شاعر و شیوه‌ها و گونه‌های تبیین مضامین تعلیمی در شاهنامه و دیوان حافظ پرداخته می‌شود.

مقاله دوم دفتر حاضر آموزه‌های تعلیمی در منظومه غنایی محب و محبوب، نام دارد. در این مقاله، ضمن معرفی یکی از آثار نفیس و ناشناخته با عنوان منظومه محب و محبوب، که در قالب مثنوی در شرح عشق و عاشقی به شیوه ده نامه‌های ادب فارسی سروده شده، به بیان بن‌مایه‌ها و مضامین تعلیمی و اخلاقی در این اثر پرداخته می‌شود.

حافظ در دیار شیخ آذری، عنوان مقاله سوم از دفتر حاضر است. این مقاله بر آن است تا به تبیین گونه‌ها و نمونه‌های همسانی مضامین و اندیشه‌های شعری شیخ آذری

پیشگفتار :

ترتم خیال، چهارمین دفتر از مجموعه مقالات ادبی نگارنده است که در سالهای مختلف به رشته تحریر در آمده است. اولین مجموعه به نام میراث روزهای خستگی است که در سال ۱۳۸۹ از طرف انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد دهقان به چاپ رسید. این اثر شامل پانزده مقاله ادبی است درباره نقد و تصحیح متون و در زمینه دیوان شاعرانی چون امیر معزی، ناصر خسرو، اثیر اومانی، رشید و طواط، ازرقی هروی، اثیر اخسیکتی، حافظ، فلکی شروانی، ادیب صابر، عمیق بخارایی، مجد همگر و نجیب جرفادقانی.

دومین مجموعه مقاله به نام در سایه سار خیال است که به چهارده مقاله ادبی اختصاص دارد که در مورد موضوعات گوناگون به رشته تحریر در آمده است. مقالاتی چون شاخ گوزن، ترکیبی نادر در شعر فارسی، وقوف بر اطلال و دمن و گونه‌های آن در شعر فارسی، مصارع‌الشعرا شاعری ناآشنا، محب و محبوب منظومه غنایی نفیس و ناشناخته، بررسی و تحلیل نوعی از تصرفات کاتبان در نسخه‌های خطی، حافظ و یک غزل ناب پزشکی، حافظ و سید سراج‌الدین سگری، تأثر حافظ از ادیب صابر ترمذی، صمت و خاموشی از دیدگاه عرفا، آستن این عالم ای جان غفلت است، بازتاب فرهنگ و ادب

شاعر توانای نیمه دوم قرن پنجم هجری، از اشعار و سروده‌های ادب عرب و نیز میزان تأثیرپذیری از مفاهیم، تصاویر و ساختار شعری شاعران عرب، مورد بررسی و تحلیل قرار گیرد.

بیندی یا نبندی، تأملی بر بیتی بحث‌انگیز از حافظ، عنوان مقاله نهم از مجموعه حاضر است. این مقاله سعی نموده تا به غلط‌خوانی و بی‌دقتی کاتبان در خوانش یکی از بیت‌های حافظ و ابهام و پیچیدگی معنی و برداشتهای متفاوتی که از آن صورت گرفته، بپردازد. مقاله دهم این مجموعه، بررسی تطبیقی توصیف ممدوح و معشوق در دیوان امیر معزی و شاعران ادب عرب نام دارد. این مقاله به بررسی و تحلیل توصیفاتی که امیر معزی نیشابوری از ممدوح و معشوق داشته به همراه تطبیق این مضامین و توصیفات با شعر شعرای ادب عرب می‌پردازد.

عنوان مقاله یازدهم دفتر حاضر، تأثیر سروده‌های عربی بر اشعار فرخی سیستانی است. این پژوهش بر آن است تا به میزان اثرپذیری فرخی سیستانی، به عنوان یکی از سرایندگان سده‌های نخستین شعر پارسی، از سروده‌های ادب عرب، به همراه ارائه گونه‌ها و نمونه‌های آن بپردازد.

مقاله دوازدهم این کتاب، نصیرای همدانی، شاعری در آرزوی همد نام دارد. این پژوهش به معرفی یکی از سخنوران مجهول‌القدر و ناشناخته قرن یازدهم هجری که از نویسندگان و شاعران بنام عصر خویش بوده، به همراه معرفی یکی از نسخه‌های نفیس باقیمانده از دیوان این شاعر که در کتابخانه آیت‌الله مرعشی قم نگهداری می‌شود، می‌پردازد.

اسفراینی، شاعر شیعی قرن نهم هجری، و حافظ و نیز برخی از اشتراکات لفظی و واژگانی بین این دو شاعر پیردازد.

مقاله چهارم اثر حاضر، نقد دیوان امیر معزی، چاپ و تصحیح محمدرضا قنبری نام دارد. در این پژوهش ضمن معرفی آخرین تصحیحی که از دیوان امیر معزی نیشابوری صورت گرفته، اشکالات و ایرادهای این تصحیح بر اساس نسخه‌های تازه یافته از دیوان این شاعر، بیان می‌گردد.

عنوان مقاله پنجم دفتر پیش‌رو، نقد دیوان ادیب صابر ترمذی، تصحیح احمد عبدالله است. این پژوهش نیز ضمن معرفی تصحیح‌های صورت گرفته از دیوان این شاعر، به نقد و نظر درباره اشکالات و تحریفات دیوان ادیب صابر ترمذی، تصحیح احمد عبدالله اف، که در شهر ترمذ ازبکستان صورت گرفته، می‌پردازد.

بررسی تطبیقی مضامین اشعار امیر معزی و ابن معتز عباسی، عنوان مقاله ششم از کتاب حاضر است. این مقاله سعی دارد تا با رویکردی تطبیقی، به بررسی مضامین مشترک شعر امیر معزی، شاعر معروف قرن پنجم هجری و ابن معتز عباسی، شاعر معروف اواسط قرن سوم هجری و میزان آشنایی امیر معزی با شعر و مضامین شعری ابن معتز بپردازد.

عنوان مقاله هفتم این مجموعه، معرفی چند اثر تازه یافته از شیخ آذی اسفراینی است. این پژوهش بر آن است تا به معرفی چند اثر از آثار و تألیفات شیخ آذی اسفراینی، در زمینه ریاضی و حساب (به عربی) و نیز منظومه عرفانی عروجیه وی بپردازد.

در بخش هشتم، مقاله‌ای با عنوان ابوالفرج رونی و ادبیات عرب آمده است. در این پژوهش نیز سعی شده تا حد مقدور، میزان بهره‌گیری، اقتباس و تضمین ابوالفرج رونی،

آموزه‌های تعلیمی در تاریخ بیهقی، عنوان مقاله سیزدهم کتاب حاضر است. این پژوهش بر آن است تا تاریخ بیهقی را از دیدگاه تعلیمی و تربیتی، به عنوان اندرزنامه‌ای حکمی و مرامنامه‌ای اخلاقی، مورد بررسی و تحلیل قرار دهد و خطوط اصلی اندیشه‌های اخلاقی این اثر را ترسیم نماید.

مقاله پایانی این اثر، بررسی تطبیقی اشعار مدحی عنصری و منتهی نام دارد. عنصری با توجه به آشنایی و اشراف و احاطه بر ادبیات عرب و دواوین شعرای تازی، بسیاری از مضامین شعری خود را از گویندگان تازی اخذ نموده و در بین شاعران ادب عرب، بیشترین تأثیر را از منتهی پذیرفته است. این پژوهش به بیان همگونی‌ها و همسانی‌های مضامین و تصاویر بین این دو دیوان می‌پردازد.

شایسته است و بایسته که در این پیشگفتار موج، از همه همکاران و همیاران فرزانه و فرهیخته‌ای که همتی بدرقه راه کردند، صمیمانه سپاسگزاری نمایم. از رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی واحد دهقان، معاون پژوهش و فناوری دانشگاه، همچنین از خانم مرگان ربیعی، خانم دکتر مریم محمودی به جهت بازبینی مطالب و نیز خانم فاطمه السادات میرباقری به خاطر تایپ و صفحه‌آرایی و دیگر دوستان و همکاران، قدردانی نموده و توفیق روزافزون و سعادت دو جهانی آنها را از ساحت مقدس ربانی مسألت نمایم. بمنه و کرمه.

اذا عجز الانسان عن شكر منعم فقال: «جَزَاكَ اللهُ خَيْراً فَقَدْ كَفَى»

احمد رضا یلمه‌ها

اصفهان - زمستان ۱۳۹۰